

Halva näringslivet väntar på bättre uppkoppling

Hur bristande mobilnät och avsaknad av
fiber bromsar småföretagens tillväxt

Inledning

Sju regioner inom samarbetet Bredbandssamverkan Mellansverige har beställt den här studien av A-focus. Rapporten bygger på resultatet från en omfattande marknadsstudie som, förutom research, inkluderar en enkät till över tusen småföretag samt uppföljande djupintervjuer.

I studien har djupintervjuerna varit särskilt värdefulla. De har gett oss en förståelse för hur digital infrastruktur påverkar företagens vardag. I intervjuerna möter vi företagare inom exempelvis åkeri, industri, handel, jordbruk och besöksnäring som alla vittnar om hur uppkopplingar via fiber och mobilnät har blivit helt integrerade i deras verksamheter, och en avgörande förutsättning för konkurrenskraft och utvecklingsförmåga, oavsett storlek, bransch eller geografiskt läge. Det handlar om effektivare logistik, bättre resursutnyttjande, nya affärsmodeller och möjligheten att skapa mervärde utan att behöva anställa fler.

A-focus ser denna rapport som ett viktigt kunskapsunderlag med ett entydigt budskap till alla som arbetar med regional utveckling: utbyggnad och förbättring av digital infrastruktur är en investering i näringslivets tillväxt och lönsamhet. Rapporten stärker bilden av varför frågor om bredband, mobilnät och samtida och framtida tekniker såsom AI och 6G behöver prioriteras. Det behöver ske i nära samverkan mellan regioner, kommuner, statliga aktörer och marknaden. Om vi menar allvar med att hela Sverige ska leva, utvecklas och vara konkurrenskraftigt, då måste också de digitala förutsättningarna finnas på de platser där företagen verkar och där jobben skapas. Fortsatt utbyggnad av heltäckande och robusta fibernät är viktigt. Lika viktigt är att mobilnäten möter den ökade efterfrågan på sömlös täckning och kapacitet i hela landet för att understödja mobila arbetssätt och den så viktiga digitaliseringen i näringslivet.

A-focus hoppas att rapporten blir ett värdefullt underlag för dialog.

Göran Hedström, Senior konsult, A-focus AB

Sammanfattning

Digitaliseringen är avgörande för småföretagens lönsamhet och konkurrenskraft. Digitala system är i dag en del av affären, produktionen, kundrelationerna och den dagliga styrningen. Småföretag använder digitala lösningar för kundkommunikation, orderhantering, betalningar, dokumentation, logistik och maskinstyrning. De digitala systemen gör företagen mer effektiva, mer tillgängliga och bättre rustade att växa utan att kostnaderna behöver öka i samma takt.

En viktig drivkraft är det snabbt växande utbudet av molntjänster. Många är specialiserade för olika branscher och verksamheter, vilket gör att även små företag kan använda avancerade system som tidigare endast var förbehållna större företag. Och här ligger Sverige långt fram. Under 2025 använde hela 72 procent av svenska företag betalda molntjänster, jämfört med 53 procent i EU som helhet. Det placerar Sverige topp fem i EU. Molntjänsterna minskar administrationen, förenklar planeringen, förbättrar kundservicen och gör det möjligt att arbeta mer datadrivet.

Digitaliseringen som helhet bidrar till högre produktivitet och starkare konkurrenskraft. Men den gör också företagen alltmer beroende av fungerande digital infrastruktur. För när personal, fordon, maskiner och kunder är beroende av digitala tjänster räcker det inte att nätet fungerar ibland, på vissa platser eller under vissa tider. Affärskritiska system i molnet förutsätter fungerande uppkopplingar.

Då är tillgång till fiber en grundförutsättning och de företag som fortfarande saknar fiberanslutning behöver anslutas snarast möjligt. Utan stabil fast uppkoppling begränsas möjligheten att använda moderna molntjänster och bygga robusta digitala arbetssätt.

Parallellt får mobilnäten en allt större betydelse och de är nu många gånger den svaga länken. Företag med verksamhet utanför kontoret – på vägar, i skogen, på byggarbetsplatser, hos kunder, i fordon och maskiner – konstaterar att mobilnäten ofta upplevs vara opålitliga och otillräckliga. Täckningen brister och uppkopplingen är instabil vilket ger direkta konsekvenser för både daglig drift och framtida utvecklingsmöjligheter.

Det är inte acceptabelt. När digitala system är en förutsättning för verksamheten måste den digitala infrastrukturen hålla samma nivå. Företagen efterfrågar stabilitet, täckning och tillförlitlighet där verksamheten faktiskt bedrivs. Högre hastigheter är viktiga för många, men det allra viktigaste är stabilitet i uppkopplingen och tillit till att den fungerar överallt där den behövs.

Rapporten bygger på en enkätundersökning med drygt 1 070 småföretag och 21 fördjupade intervjuer. Resultaten visar sammantaget att digital infrastruktur är en strategisk tillväxtfråga som inte möter dagens reella behov. Om småföretagen i Mellansverige ska kunna fortsätta digitalisera och stärka sin konkurrenskraft behöver både fibernäten och mobilnäten byggas ut och förbättras. Fiber måste finnas tillgängligt för alla företag och mobilnäten måste bli betydligt mer pålitliga över ett större geografiskt område.

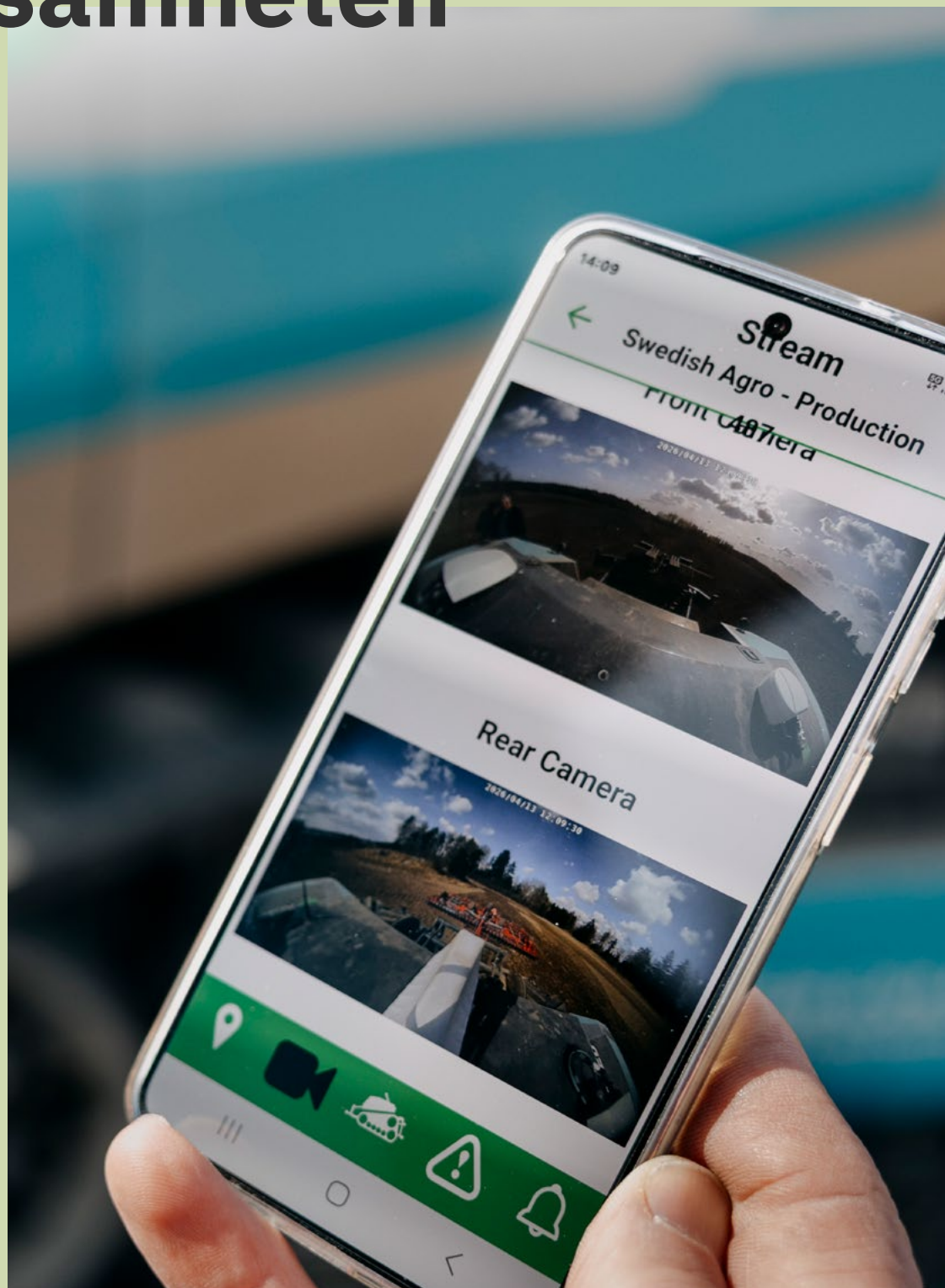

Innehåll

Digitalisering är avgörande för lönsamheten.....	6
Längre fram än många tror	14
Fiber, mobilnät och molntjänster är grunden för allt.....	19
Vad som bromsar företagen	23
Slutsatser och rekommendationer	30

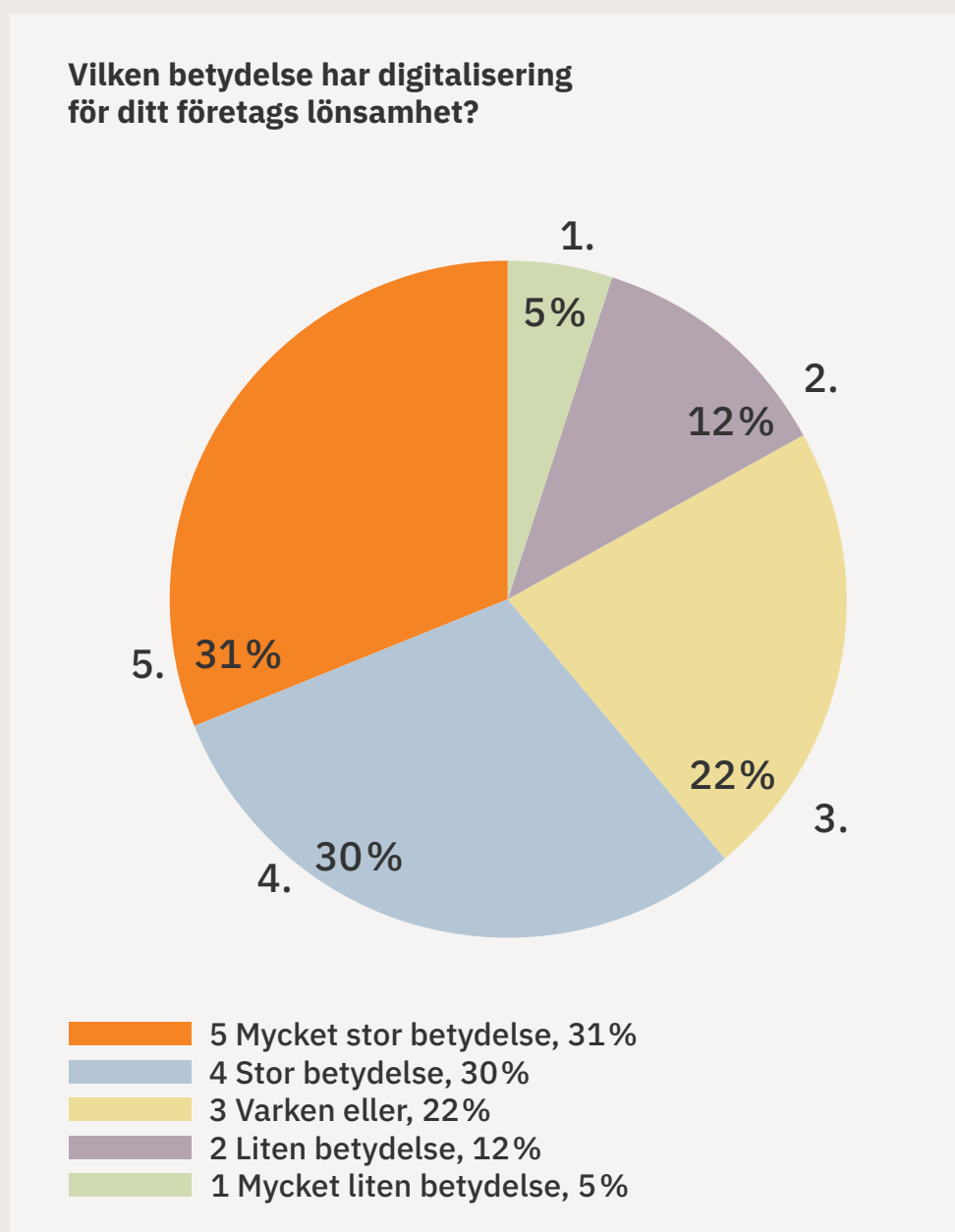
Foto: Pavel Koubek, Björn Dahlgren, Johan Alp, Shutterstock

Digitalisering är avgörande för lönsamheten

Drygt 6 av 10 småföretag i vår undersökning svarade att digitaliseringen har stor eller mycket stor betydelse för deras lönsamhet – detta gäller oavsett företagsstorlek eller var de verkar. Med den betydande digitala utveckling vi ser bland företagen är det rimligt att förvänta sig att detta ökar ytterligare under de närmaste åren.

Figur 1. Digitaliseringens betydelse för företagens lönsamhet.

Nedan följer några exempel från olika typer av verksamheter som visar hur digitalisering på konkreta sätt bidrar till ökad lönsamhet genom lägre kostnader, effektivare resursanvändning samt nya intäkter och affärsmodeller.

Hanssons Åkeri

Digital kontroll som ger direkt ekonomisk effekt

Digitaliseringen gör det möjligt för Hanssons Åkeri att styra verksamheten med data i stället för magkänsla. Data från uppkopplade fordon, digital orderhantering och ekonomisystem är sammankopplade vilket ger full kontroll över kostnader och bättre beslutsunderlag, särskilt bränsleförbrukning.

Mobilen har blivit chaufförens viktigaste arbetsverktyg för order, rapportering och leveranskvittenser i realtid.

Digital fordonsdata gör det möjligt att se vilka bilar, körsätt och kostnader som påverkar lönsamheten mest.

Här blir digitalisering ett verktyg för att identifiera och ta bort kostnadsdrivare. Små skillnader per mil får stor betydelse över tid i en bransch med små marginaler.

”Med hjälp av systemen har vi upptäckt att vissa bilar drar uppåt en liter mer per mil, och då väljer man ganska omgående att byta bort den mot en ny, för det innebär en rejäl vinst.”

Mattias Björkli, Hanssons Åkeri, Vintrosa, Örebro län

Claestorp

Precisionsjordbruk som sparar pengar varje säsong

På Claestorp är digitalisering en förutsättning för att bedriva ett effektivt och konkurrenskraftigt jordbruk. Autonoma GPS-styrda maskiner, markkartering och satellitdata används för att styra insatser med en exakthet som tidigare inte var möjlig.

På ett modernt lantbruk styr den digitala uppkopplingen mer än kontoret. Fiber och realtidsdata används för maskiner, larm, fastigheter och energisystem.

GPS-styrda maskiner och satellitdata gör jordbruket mer exakt. Det minskar markpackning, sparar insatsvaror och ger bättre kontroll över varje hektar.

”Med hjälp av markkartering och satellitdata vet vi exakt var vi ska gödsla och var vi inte ska göra det. Och gödning är bland det dyraste vi har.”

Cecilia Lewenhaupt, Claestorp, Katrineholm, Södermanlands län

Genom att minska överanvändning av gödsel, diesel och arbetstid skapas direkta besparingar, både ekonomiskt och i klimatavtryck. Digitaliseringen slår rakt in i resultatet, särskilt på stora arealer.

ICA Sillerud

Digitalisering en förutsättning för landsbygdshandel

För ICA-handlaren i Sillerud är digitalisering grunden för hela affärsmodellen, långt mer än en fråga om effektivisering. Obe-mannad butik, digitala betalflöden och integration med många externa system, till exempel med leverantörer, gör verksamheten möjlig.

Tack vare digital teknik kan butiken i Sillerud erbjuda fullskalig service dygnet runt – utan bemanning på plats.

När butik, ombudstjänster, hemleveranser och samhälls-service samlas på samma plats blir stabil uppkoppling en förutsättning för hela bygden.

Digitaliseringen möjliggör hög tillgänglighet, fler intäktströmmar och låg personalkostnad, avgörande faktorer för att kunna driva butik med god lönsamhet på landsbygder.

”Utan digitaliseringen hade det här inte varit lönsamt. Det är den som gör att vi kan ha öppet dygnet runt och erbjuda så många tjänster.”

Rikard Ohlin, Ica, Sillerud, Värmlands län

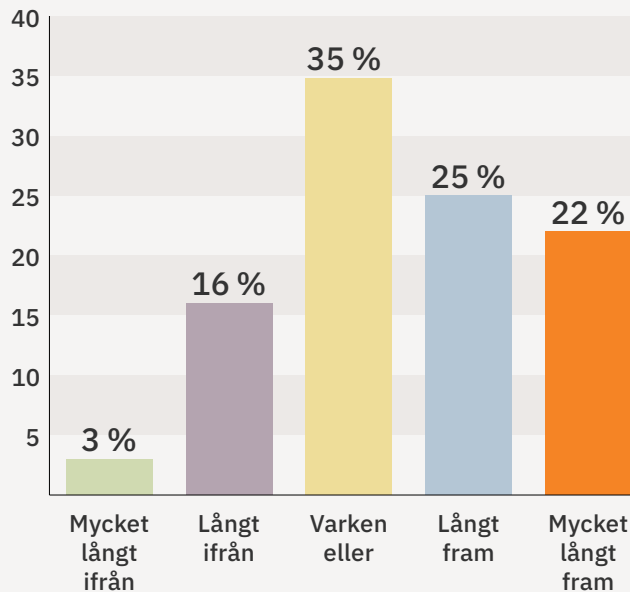
Företagen längre fram än många tror

Vi ställde frågan till småföretagen hur långt fram de upplever att de ligger i digitaliseringen. De flesta svarar att de befinner sig i mitten jämfört med andra företag i sin bransch, vilket är väntat. Samtidigt är det fler som anser sig ligga längre fram än efter i förhållande till andra i branschen.

Figur 2. Hur långt fram de småföretag som har besvarat undersökningen anser sig ligga i digitaliseringen – jämfört med andra i sin bransch.

Jämfört med andra företag i er bransch, hur långt fram ligger ditt företag i digitaliseringen?

Både enkätsvaren och de uppföljande djupintervjuer visar vilken enormt stor betydelse digitaliseringen har för småföretagens lönsamhet. En närmare analys visar att det finns ett starkt samband relativt hur offensiva företagen är i sin digitalisering. Ju längre fram i digitaliseringen de ligger desto högre upplevs de positiva effekter på lönsamheten vara. Vi ser det som ett bevis för att digitalisering lönar sig, åtminstone en mycket stark indikation.

En närmare analys om andra samband med att ligga långt fram utvecklas mer senare i rapporten, bland annat på sid 20.

”Digitaliseringen är både för att effektivisera produktionen och för att kunna producera andra saker också.”

Magnus Ringqvist, Tellogruppen,
Söderköping, Östergötlands län

För många av småföretagen som vi har pratat med har digitaliseringen gjort det möjligt att öka förädlingsvärdet i verksamheten, att kunna göra mer och bättre utan fler anställda.

Tryckeriföretaget Tellogruppen är ett av många exempel på detta. Digitala arbetsflöden och avancerat mjukvarustöd gör det möjligt för Tellogruppen att producera mer komplexa och kundanpassade trycksaker utan att öka personalstyrkan. Företaget säljer fler produkter men även produkter med högre värde per order, utan att behöva fler anställda. De vittnar om att:

- Digitala original och automatiserade arbetsflöden ersätter manuellt hantverk
- Variabeldatatryck (personliga budskap, bilder, versioner) kan produceras i volym
- Samma personal kan hantera fler ordrar och mer avancerade uppdrag

Enklare att expandera med digitalisering än med svårrekryterad personal

En av småföretagens konkurrensfördelar är den personliga service som de erbjuder. Den bygger till stor del på kunnig och engagerad personal, vilket samtidigt kan utgöra ett hinder för expansion. Enligt en nyligen genomförd undersökning av Svenskt Näringsliv är ”svårigheter att rekrytera personal med relevant kompetens” det tillväxthinder som flest företag, 51,5 procent, upplever¹ som betydande.

De företag som vi har talat med menar dock att deras erfarenhet är att det har blivit lättare att expandera med hjälp av ökad digitalisering än genom att anställa fler medarbetare. Flera av de intervjuade beskriver hur digitala system, uppkopplade tjänster och automatisering gör det möjligt att växa genom tekniska lösningar, särskilt i branscher där rätt kompetens är svår att rekrytera.

Det går bra även utan vare sig eget IT-kunnande eller strategi för digitalisering

De flesta av företagen i vår studie saknar anställd personal med djupare IT-kunskap och har inte heller utarbetade strategier för sin digitalisering. De menar att det omfattande utbudet av molntjänster gör det möjligt att komma långt utan egen IT-personal. De flesta molntjänsterna som de använder är anpassade även för mycket nischade verksamheter, och kommer företrädesvis från mindre, svenska applikationsföretag.

Dessutom har de flesta en god och nära relation med en IT-leverantör som bistår vid behov – vanligtvis, och något som ofta föredras, ett mindre lokalt företag som de känner förtroende för. Sverige har EU:s högsta andel ICT-specialister², 8,6 procent av arbetskraften (Eurostat), vilket innebär att det inte råder brist på IT-kompetens att anlita.

Småföretagen kännetecknas av operativ effektivitet och anpassningsbarhet snarare än strategiska planer och det gäller även inom digitalisering.

1 https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/ekonomisk-analys/foretagens-regionala-utveckling-2025_1228014.html

2 *ICT-specialist (Information and Communication Technology), på svenska ofta IKT-specialist (Informations- och kommunikationsteknik), är en person som arbetar med att utveckla, underhålla och säkra digitala system och tekniska lösningar.*

Tryckproduktionen styrs digitalt från kundens fil till färdig produkt. Därför är uppkoppling och interna nätverk avgörande för att arbetet ska flyta.

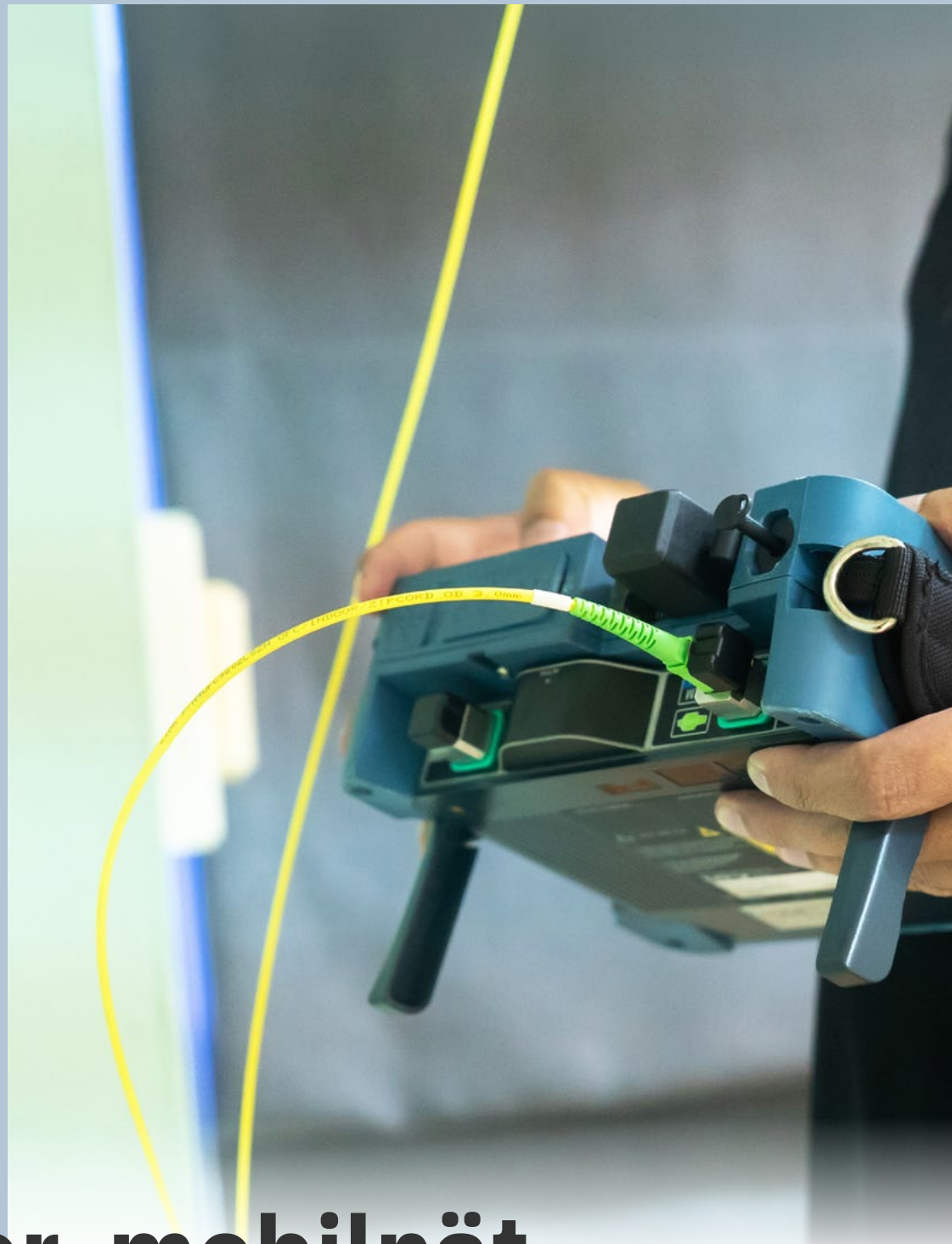

”Alla ordrar och flöden ligger i molnet. Systemen är komplexa i sig, men vi behöver inte kunna IT eller programmering. Det mesta är enkelt att använda och vi har inga egna servrar som vi behöver sköta själva.”

Magnus Ringqvist, Tellogruppen, Söderköping, Östergötlands län

Samtidigt visar det sig att en positiv attityd till digitalisering ofta är synonym med upplevda fördelar för både företaget och dess kunder. Med en sådan inställning kan man komma långt.

I studien finns också ett återkommande mönster: om företagets ägare helt saknar IT-vana blir digitaliseringen ofta begränsad.

Fiber, mobilnät och molntjänster är grunden för allt

I regeringens digitaliseringsstrategi för år 2025–2030 är konnektivitet (tillgång till uppkoppling och digital infrastruktur) ett av de fem utpekade strategiska områdena. Det omfattar såväl infrastruktur för uppkoppling som infrastruktur i form av hård- och mjukvara, exempelvis för produktion av digitala tjänster, molntjänster och datacenter. Mot denna bakgrund ställde vi frågan till småföretag om hur viktig tillgången till digital uppkoppling och molntjänster är för deras digitalisering.

Undersökningen bekräftar att molntjänster, fiber och mobilt bredband är alla avgörande teknologier för småföretagens digitalisering. Eftersom småföretagen tillsammans utgör nästan halva Sveriges näringsliv är de viktiga för att nå målen i regeringens digitaliseringsstrategi.

Nästan 6 av 10 småföretag uppger att bra molnbaserade IT-tjänster är viktiga eller mycket viktiga för deras digitalisering. Vid en närmare analys ser vi att molntjänster värderas högst av de företag som anser sig ligga i digitaliseringens framkant och att den har särskilt stor betydelse för deras lönsamhet.

I genomsnitt bedöms betydelsen av mobilt bredband ännu större än betydelsen av molntjänster. Drygt 8 av 10 småföretag uppger att mobilt bredband är viktigt eller mycket viktigt för deras digitalisering.

Betydelsen av fiber är i genomsnitt lika stor som för bra mobilt bredband. I gruppen av företag som svarat att digitaliseringen har mycket stor betydelse för lönsamheten är det 95 procent som anger att fiber är viktigt eller mycket viktigt. Ett motsvarande samband finns bland företag som ligger långt fram i digitaliseringen. Däremot finns ingen skillnad mellan företag på landsbygder och i tätort; fiber bedöms som lika viktigt oavsett geografisk placering.

Även Ericsson Industry Labs undersökningar³ bekräftar bilden att både molntjänster och mobiluppkopplingen är centrala teknologier för företagens digitalisering. Av de företag som verkligen har kommit i gång med användandet anser 80 procent att mobiluppkopplingen är en så kallad “key technology” för deras företag.

Småföretagen i Sverige är bland de mest digitalt avancerade i EU. Ett bevis för det är att förflyttningen från att använda IT-system med lokalt installerad programvara till modernare tjänstebaserade applikationer i molnet har kommit särskilt långt i Sverige. Statistik från Eurostat⁴ visar att småföretag i Sverige ligger på plats fem i EU vad gäller användning av molntjänster⁵.

EU:s mål är att 75 procent av företagen ska använda molntjänster år 2030. Det förefaller vara ett rimligt mål för många av länderna på eller under EU-genomsnittet, men måste anses vara ett alltför modest mål för Sverige.

3 <https://www.ericsson.com/49785e/assets/local/reports-papers/industrylab/doc/future-of-enterprises.pdf>

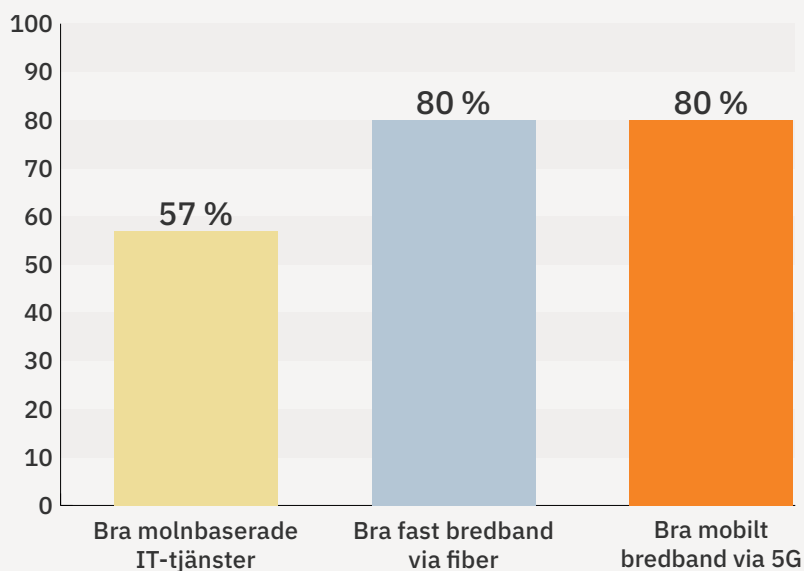
4 https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_cicce_use/bookmark/bar?lang=en&bookmarkId=83a07176-8815-41ef-a3a7-c7c2e9435844&c=-17780577636687c2e9435844&c=1778057763668

5 Definition: Cloud computing, measured as the percentage of enterprises using at least one intermediate or sophisticated cloud computing service

Figur 3. Andel av småföretagen som svarat att det är viktigt eller mycket viktigt med tillgång till dessa tre saker.

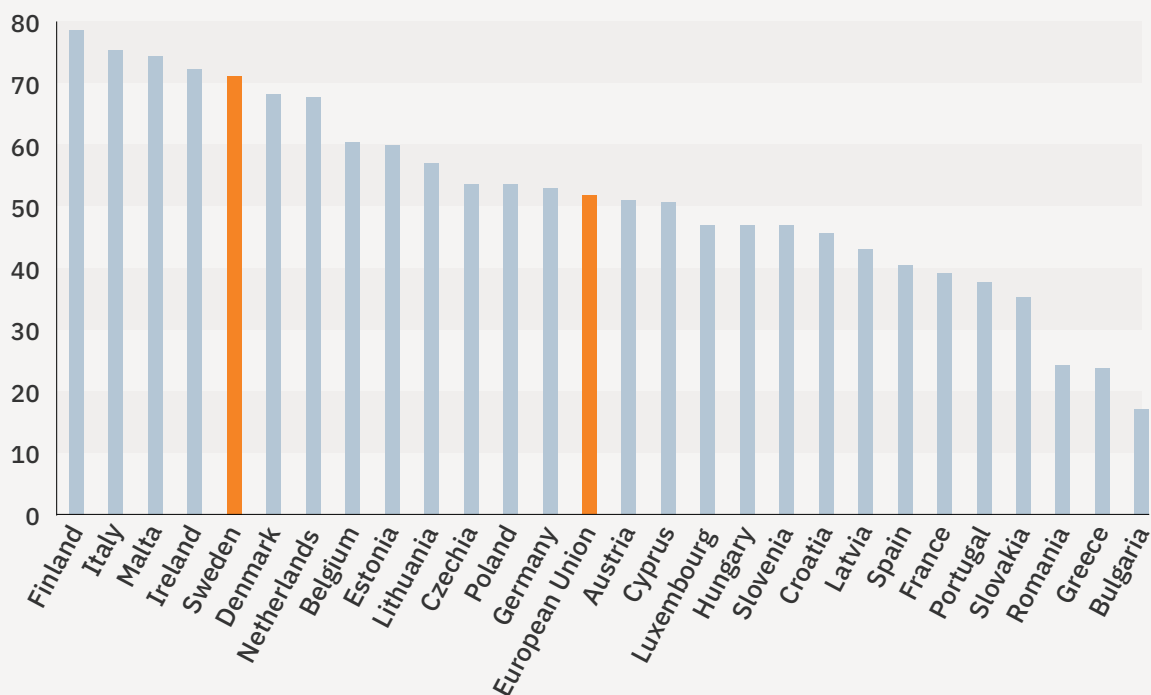
Hur viktig är tillgången till följande tre saker för ditt företags digitalisering?

Andel viktigt eller mycket viktigt

Molntjänster, små och medelstora företag (10–249 anställda)

DESI period: 2025 (data från 2024)

Figur 4. Andel av småföretagen i de olika EU-länderna som använder molntjänster.

Även på en naturcamping har digitala bokningssystem och stabil uppkoppling blivit en förutsättning för både drift och gästupplevelse. Gäster kan boka, betala och få sin plats registrerad direkt.

”Som ett mindre företag sitter man inte och skriver strategidokument, utan man skaffar det som gör att verksamheten fungerar.”

Tony Stigsson, Vera Omni, Ängskär, Uppsala län

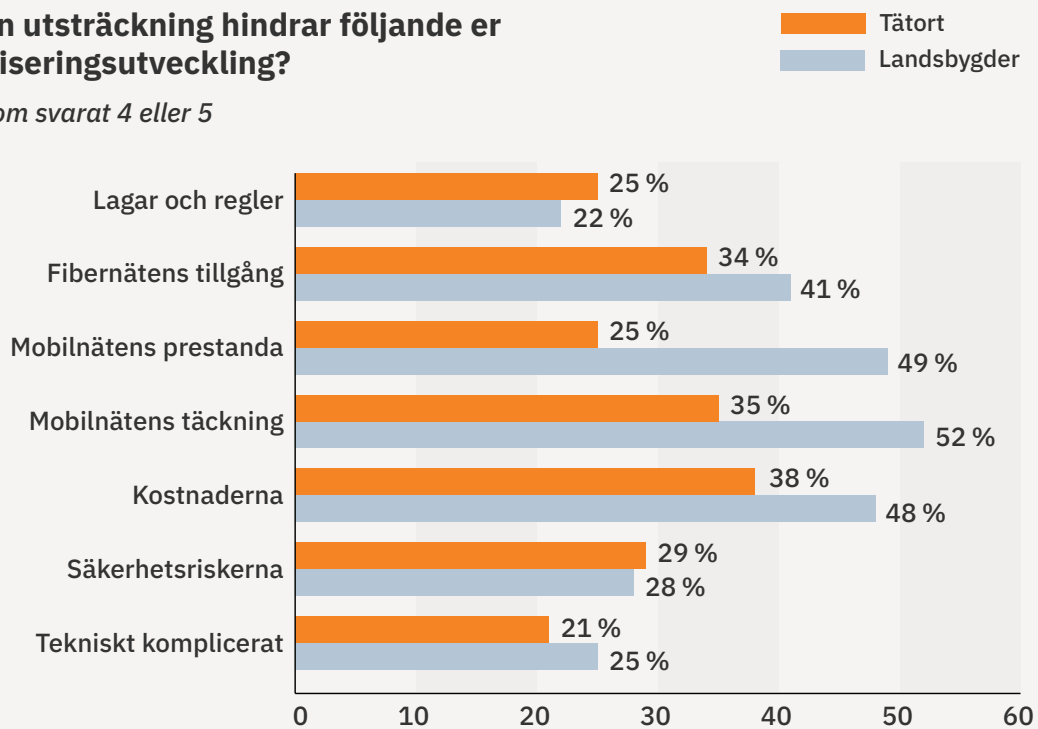
Vad som bromsar företagen

I regeringens digitaliseringsstrategi finns ett antal potentiella hinder för digitalisering beskrivna, allt från komplicerade regelverk till säkerhetsutmaningarna och ofullständig digital infrastruktur. Vi ställde frågan direkt till småföretagen om vad som hindrar deras digitaliseringsutveckling.

I vilken utsträckning hindrar följande er digitaliseringsutveckling?

Andel som svarat 4 eller 5

Figur 5. I vilken utsträckning olika saker hindrar digitalisering

Det finns flera saker som utgör hinder för digitaliseringen. Mobilnätets täckning och prestanda är två av de största hindren för digitalisering. Bland företag på landsbygden är det runt hälften som anger detta som stort eller mycket stort hinder. För många företag blir mobilnätet också avgörande för det dagliga kundarbetet. CV Rör i Katrineholm beskriver hur montörer behöver kunna hantera order, avvikelser, produktinformation och support på plats hos kund. Problemen uppstår särskilt på landsbygden och i källare, där teknikern ibland behöver stå framför en värmepump men saknar mottagning. Då räcker det inte att informationen finns digitalt – den måste också gå att nå i rätt ögonblick.

Även fibernätets tillgång upplevs vara ett betydande hinder. De som har fiber är mycket nöjda med det men när det saknas är det svårt att komma vidare med digitaliseringen. Fiber är inte bara en uppkoppling till kontoret, utan en bas för molntjänster, digitala affärssystem, kassalösningar, larm, styrsystem, distansarbete och uppkopplade maskiner. När fibern finns på plats kan företagen ta nästa steg i digitaliseringen. När den saknas blir digitaliseringen skör, dyr eller beroende av tillfälliga lösningar.

Ett annat vanligt förekommande hinder är kostnaderna. Digitalisering lönar sig ofta, men den är inte gratis. För ett mindre företag måste varje nytt system, varje uppkopplad maskin och varje ny lösning vägas mot kostnaden, tiden och nyttan i vardagen. Djupintervjuerna tyder på att landsbygdsföretagens högre kostnadshinder delvis beror på att digitaliseringen där kräver fler egna infrastrukturlösningar. Utöver kostnaden för digitala tjänster och system behöver företagen också själva säkra uppkopplingen genom kostsam fiberdragning, antenner, förstärkare och ibland flera parallella operatörlösningar.

”Det är jätteviktigt att man har hög hastighet och stabil uppkoppling”.

Miriam Dovrén, Eriksbo Plantskola, Kungsör, Västmanlands län

Djupintervjuerna visar också att företag kan drabbas hårt av mobiloperatörernas förändringar i mobilnäten, det räcker ibland med att en antenn riktas om för att digitaliserade funktioner hos företagen ska sluta fungera.

”Vi har molntjänster till väldigt mycket ute på fält. Maskinerierna ska vara uppkopplade. Vi ska kunna läsa av fuktighet och temperatur i jord och substrat. Om man ska förklara det enkelt så har vi givare i jorden som tar temperatur och luftfuktighet och skickar det till en basenhet här på företaget som sedan skickar informationen vidare till en server i Finland som sedan ger oss information via deras webbsida i realtid. Snart ska vi koppla in en robot som jobbar mot GPS men som också samlar information och data som går till en server i Belgien och som sedan styr den här roboten. Så det är jätteviktigt att man har hög hastighet och stabil uppkoppling.”

Miriam Dovrén, Eriksbo Plantskola, Kungsör, Västmanlands län

Mobilnätets prestanda ligger på fjärde plats bland de faktorer som upplevs hindra digitaliseringen mest. Andelen är högre bland företag på landsbygder.

Det finns även skillnader i upplevelsen av mobilnätets prestanda som indikerar att de något större företagen använder mer prestandakrävande digitala tillämpningar.

Fibernätets tillgång ligger på tredje plats bland de faktorer som upplevs som störst hinder för digitalisering. Andelen är högre bland företag på landsbygder, vilket är väntat eftersom fiberutbyggnaden där inte har kommit lika långt.

”När utrustningen i maskinerna ska vara uppkopplad hela tiden märks det direkt när nätet inte räcker till.”

Peter Collin, Collin Grävmaskiner, Rosersberg, Stockholms län

Enligt Post- och telestyrelsens (PTS) statistik saknar fortfarande drygt 15 procent av alla arbetsställen fiber (oktober 2025). Våra djupintervjuer visar dessutom att fiber till hemmet i praktiken är nästan lika nödvändigt för småföretagen, eftersom distansarbete är så pass utbrett hos just småföretag.

”Vi var helt beroende av koppartråden och en mast på taket, men det var inte hållbart. Det gick inte att driva verksamhet på det sättet.”

Per-Anders Folkesson, Folkessons Snickeri, Mjölby, Östergötlands län

Vad gäller övriga potentiella hinder som undersöktes är dessa inte försumbara, men värderas lägre än kostnaderna och bristerna i den digitala infrastrukturen. Lagar och regler, teknisk komplexitet och säkerhetsrisker ligger alla över 20 procent, vilket innebär att vart femte småföretag upplever dessa faktorer som stora eller mycket stora hinder för sin digitalisering. Det är en andel som inte kan ignoreras.

”På vägsidan känns det ibland mer som ett kontrollsystem än som ett stöd i arbetet.”

Måns Ottosson, Måns Ottosson Maskin & Energi, Enköping, Uppsala län

EU:s Digital Decade-program utgår från att små och medelstora företag (SME) behöver stödjas genom proportionerliga krav och minskad administrativ börda, vilket innebär att regelverk ska vara enklare att efterleva för små företag och inte kräva samma resurser som för stora bolag. Detta gäller bland annat EU:s regelverk för AI, data och cybersäkerhet, där små företag ofta är undantagna eller omfattas av mildare krav.

Även om ett litet företag inte direkt omfattas av NIS2, det vill säga EU:s regler för cybersäkerhet, kan det ändå påverkas indirekt genom krav från större kunder som själva måste uppfylla regelverket och därför ställer säkerhetskrav även på sina underleverantörer. Våra djupintervjuer visar att många småföretag upplever omfattande och tidskrävande krav på detaljerad informationsrapportering från större kunder, särskilt inom offentlig sektor.

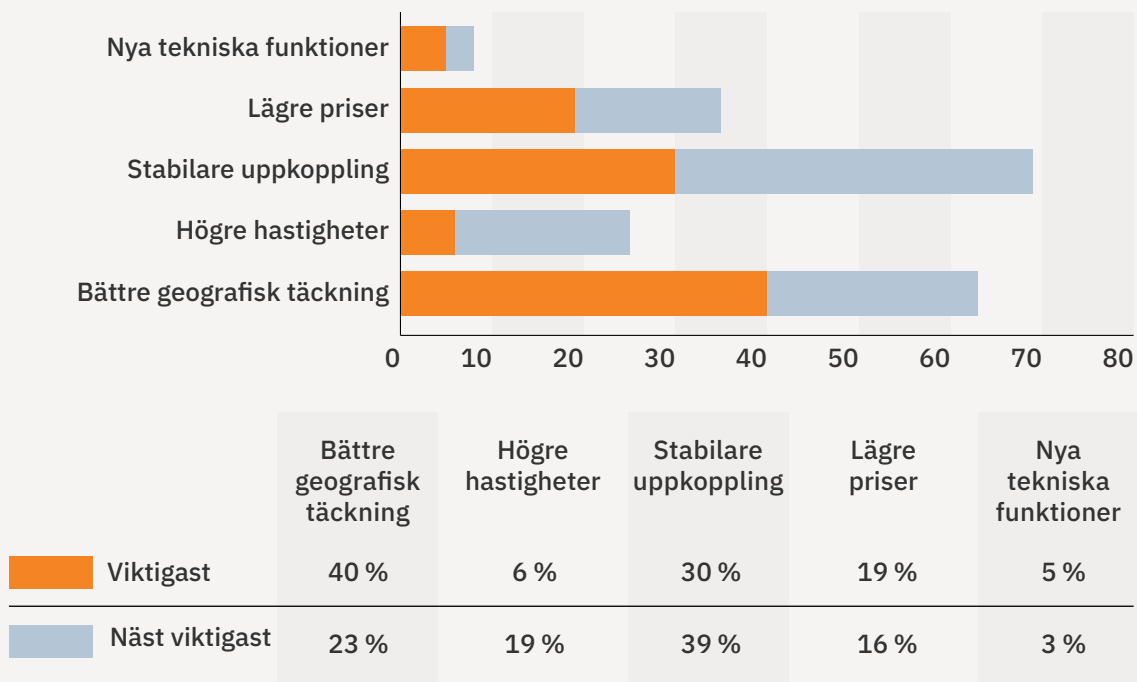
”Mobilen är superviktig för oss, men täckningen är för dålig ibland.”

Lars Pettersson, LP:s Biodling, Säffle, Värmlands län

Företagen ombads rangordna betydelsen av fem olika faktorer kopplade till mobilnäten i Sverige. Den faktor som flest företag rankade som viktigast var ”bättre geografisk täckning”, vilket 40 procent placerade högst. Bland företag på landsbygder var andelen ännu högre; där valde 50 procent denna faktor som den viktigaste. När det gäller den näst viktigaste faktorn var ”stabilare uppkoppling” det alternativ som flest företag angav. Sammantaget framträder bilden av att dessa två faktorer väger betydligt tyngre än övriga.

Figur 6. Hur viktiga olika faktorer är avseende mobilnäten

Den här frågan avser mobilnäten i Sverige.
Rangordna hur viktiga dessa saker är för ditt företag?

Att 19 procent av företagen angav ”lägre priser” som den viktigaste faktorn är dock inte obetydligt. Våra djupintervjuer visar att i takt med ökad digitalisering tillkommer snabbt många SIM-kort och mobilabonnemang, vilket driver upp de löpande kostnaderna. Småföretagen befinner sig dessutom sällan i en förhandlingsposition gentemot mobiloperatörerna och har därmed begränsad möjlighet att pressa priserna jämfört med större företag.

Att både nya tekniska funktioner och högre hastigheter upplevs som relativt sett betydligt mindre ”viktiga”, tyder på att det viktigaste för företagen är att kunna lita på en god och stabil mobiluppkoppling. Tillförlitlighet framstår därmed som viktigare än att ha tillgång till den allra snabbaste 5G-tekniken.

För ett åkeri är pålitlig mobiltäckning en del av själva transportkedjan. Körorder, positionering, leveransbesked och kontakt med kunder och chaufförer måste fungera även längs vägarna och på platser långt från tätort.

Slutsatser och rekommendationer

De flesta av Sveriges småföretag ligger långt fram i digitaliseringen. De tillhör de främsta i EU, och digitaliseringen har stor betydelse för både lönsamhet och förädlingsgrad. En betydande andel av småföretagen har i praktiken redan genomfört den digitala omställningen som såväl EU-målen som den nationella strategin siktar mot till 2030.

Samtidigt kvarstår många hinder. Småföretagens digitalisering utvecklas snabbare än den digitala infrastrukturen. Regeringens konnektivitetsstrategi pekar i rätt riktning, men genomförandet släpar efter, särskilt för de småföretag som är beroende av mobil uppkoppling i sin dagliga verksamhet.

När det gäller den fasta digitala infrastrukturen är fiber det alternativ som i princip alla föredrar. De företag som har en fiberlösning på plats är i regel mycket nöjda och upplever den som både stabil och högpresterande. Trots detta väntar fortfarande många småföretag, ibland sedan länge, på att få sin fiberanslutning.

Vad gäller den mobila digitala infrastrukturen visar undersökningen att företagen oftast har tillgång till mobiltäckning, men att den många gånger upplevs som instabil, ojämn eller i praktiken inte möter deras behov. De upplever sig helt sakna rådighet över mobilnätens täckning och prestanda. Problemen förekommer inte bara på delar av landsbygder utan även inomhus, i verkstäder, ladugårdar, maskiner, fordon och skogsmiljöer. Avsaknad av fiber och brister i mobilnäten påverkar produktion, säkerhet, effektivitet och lönsamhet.

Det som nu krävs är att den digitala infrastrukturen, särskilt mobilnäten, utvecklas i takt med företagens behov, oavsett var de verkar. Utan stabil och tillförlitlig uppkoppling riskerar digitaliseringens potential att förvandlas från en möjlighet till ett hinder för företagens utveckling och konkurrenskraft.

Mot bakgrund av studiens resultat framträder följande fem områden som bedöms vara särskilt angelägna att prioritera.

Rekommendationer

Satsa mer på fiberutbyggnaden till företag

Stödprogrammen behöver vikta anslutning av arbetsställen högre, och en anslutningsplikt bör utredas.

- De olika stödprogram som finns för att stötta fiberutbyggnaden har haft positiva effekter. Styrmekanismerna i stödssystemen har en betydande inverkan på utfallet. Utbyggnad till olika typer av objekt såsom hushåll, fritidshus och arbetsställen prioriteras olika. En möjlighet att påverka situationen är att fibersanslutningarna till i synnerhet små- och medelstora företag ges större vikt.
- EU-kommissionen föreslår att fibernätsägarna ska ha en anslutningsplikt, det vill säga att de inte ska kunna neka att till en rimlig kostnad fiberansluta till exempel ett småföretag, vilket ibland sker idag, med negativa konsekvenser för företaget. I områden där det finns fiber i absolut närhet bör detta kunna ses som en möjlighet att lösa situationen för småföretagens konnektivetsbehov.

Skarpare mål för mobilnäten

Varken EU:s eller regeringens mål fångar de krav som digitaliseringen redan ställer på mobilnäten.

- EU-målen för mobiltäckning lever inte upp till behoven som kommer av företagens digitalisering, i synnerhet inte för Sverige där företagen ligger i framkant. Mobilnätens konnektivetsstrategi är inte tillräckligt offensiva för det, vare sig avseende täckning eller kapacitet. Målen för mobil digital kommunikation behöver vara skarpare och måluppföljningen utgå från faktisk användbarhet för företagen. Att Post- och telestyrelsen (PTS) redovisar måluppfyllnad på närmare 100 procent ger intrycket av att alla användare har precis så bra mobilnät som de önskar sig, även om så uppenbarligen inte är fallet.
- Under de senaste 20 åren har fibernätens utbyggnad stödfinansierats med drygt 20 miljarder kronor, vilket har gett resultat och det arbetet behöver fortsätta. Under samma period har mobilnäten fått en bråkdel i stöd för bättre utbyggnad och mobilnätstäckning. Däremot har mobiloperatörerna ålagts att alltför ensidigt finansiera robusthetskrav för kris och krig och betalat dyrt i frekvensauktioner – pengar som kunde ha kanaliserats till bättre täckning. Under perioden till 2030 behöver även mobilnäten stödfinansieras för att vi ska få de världsledande mobilnät som Sveriges företag behöver för sin konkurrenskraft.

Snabbare teknikskiften

Regeringen adresserar frågan i konnektivitetsstrategin, men det saknas konkreta åtgärder.

- Många småföretag upplever att mobilnätets prestanda är ett stort hinder för deras digitalisering. Det var många år sedan Sverige var tidiga i utbyggnad av den senaste generationens mobilnät, för närvarande 5G SA (den senaste, fullt utbyggda varianten av 5G). Regeringen behöver med både finansiellt stöd och en mer aktiv frekvenspolitik bidra till snabbare teknikskiften. Det är bra att regeringen adresserar betydelsen av frågan i konnektivitetsstrategin, men det saknas konkreta förslag på åtgärder.
- Snabbare teknikskiften i de digitala infrastrukturerna handlar dessutom om mer än utbud. Företagen behöver också stimuleras till att byta till modernare kommunikationsutrustning så att de kan använda den senaste tekniken. Småföretag kan behöva både hjälp och stöd i detta.

Konkreta åtgärder riktade mot småföretag

Småföretagen behöver riktat stöd för cybersäkerhet och bättre statistik över avbrott.

- Regeringen har gett PTS i uppgift att verka för att företag och andra enskilda har förtroende för samt förmåga och möjlighet att använda IT och elektroniska kommunikationstjänster. Hos småföretagen finns en betydande oro för IT-riskerna med att koppla upp maskiner i tillverkningsmiljöer. Här behövs mer konkreta åtgärder specifikt riktade mot småföretag.
- För de flesta småföretag betyder avbrott i kommunikationen att verksamheten står stilla. Långa avbrott betyder stora ekonomiska förluster, med stor risk för företaget. Regeringen bör ta initiativ till en bättre uppföljning och framtagande av statistik på avbrott i digital infrastruktur.

Konkurrens och konsolidering av digitala infrastrukturer

Status quo räcker inte och Sverige behöver ta taktpinnen i EU-diskussionerna.

- Det finns inget land som har så många fiberbolag som Sverige, och det medför både styrkor och svagheter. Många av dem är små fiberföreningar som står helt utan legal tillsyn och därmed saknar krav på säkerhet och redundans. För företag som är helt beroende av fiber för sin verksamhet är det inte en långsiktigt hållbar situation. Företagen behöver kunna känna trygghet i att den lokala fibernätsägaren lever upp till grundläggande krav på robusthet och säkerhet.
- Företagens digitalisering ställer högre krav på mobilnäten, samtidigt är kostnaderna en fråga att beakta. Mobiloperatörerna efterfrågar större friheter att konsolidera och menar att det kan ge både bättre och billigare mobilnät. Utökad nät-delning eller olicensierade spektrum (frekvensband som kan användas utan tillstånd) är andra förslag på åtgärder för bättre mobilnät. EU-kommissionen driver på för en mer enhetlig inre marknad och föreslår EU-centralisering av spektrumbeslut och ökat inflytande, med veto över de nationella beslut som påverkar mobilmarknadens utveckling. Det enda parterna verkar vara överens om är att status quo inte kommer möta behoven framöver. Sverige är ett av de EU-länder som ligger i digitaliseringens absoluta framkant och regeringen behöver tydligare ta taktpinnen i dessa frågor.

Metodbilaga

Undersökning om moln, fast och mobil uppkoppling i sju regioner

De sju regionerna som inkluderats i undersökningen är Örebro, Östergötland, Södermanland, Stockholm, Uppsala, Värmland och Västmanland.

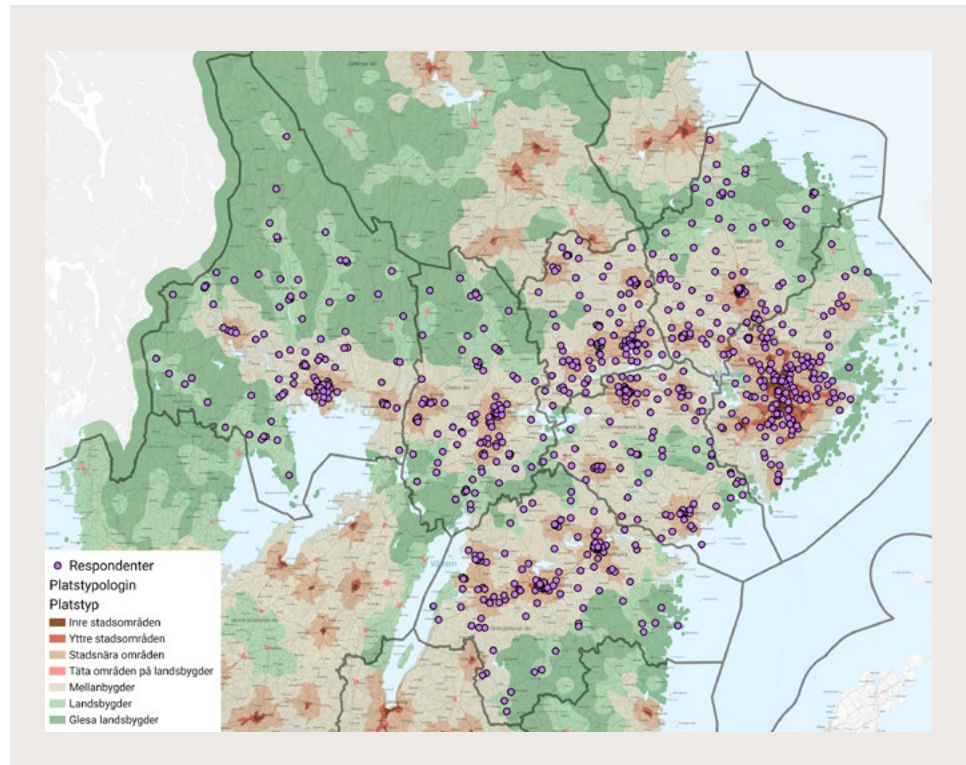
Genomförande av kvantitativ undersökning:

Totalt antal respondenter i den kvantitativa undersökningen är 1070 st. Av dessa är 700 från ett obundet slumpmässigt urval av små och medelstora företag från SCB:s företagsregister. Dessa företag var i storleksklassen 5 till 249 anställda samt minst en omsättning på 500 000 kr och maximalt 499 999 000 kr (SME). Urvalet gjordes i 14 stratum (undergrupper baserade på region och tätort/landsbygd), 30 procent av svaren från tätort och 70 procent av svaren från landsbygder per region. I urvalet geokodades företag för att avgöra om de ligger i landsbygder respektive tätort. För företag som har verksamhet inom primärproduktion användes en motsvarande deras andel av totalt antal små och medelstora företag. Intervjuerna gjordes per telefon.

Övriga 370 svaren inhämtades med en webbenkät riktad till småföretag som är medlemmar i Företagarna. Dessa företag var i storleksklassen 0 till 10 anställda. Urvalet gjordes i de sju regionerna, utan stratum.

	Totalt	Landsbygd	Tätort
Totalt	1 070	646	424
Stockholm	155	90	65
Södermanland	139	81	58
Uppsala	128	87	41
Värmland	180	08	72
Västmanland	148	90	58
Örebro	147	89	58
Östergötland	173	101	72

Karta över de ca 1000 respondenternas spridning i de sju medverkande regionerna.

Från tätort till glesbygd – här finns företagen

Kartan visar en så kallad platstypologi, dvs en indelning av områden utifrån sociala, ekonomiska och fysiska förutsättningar, snarare än enbart kommun- och länsgränser eller andra statistiska indelningar. Den har använts för att sortera företagen utifrån hur täta eller glesa miljöer de verkar i.

Genomförande av kvalitativ undersökning:

Kvalitativa djupintervjuer genomfördes med 21 små och medelstora företag i de sju regionerna. Djupintervjuerna genomfördes på Teams med semistrukturerad kvalitativ undersökningsmetodik.

Intervjuerna rekryterades från ett urval av respondenterna i den kvantitativa undersökningens telefonintervjuer, med en övervikt på företag belägna på landsbygder. Urvalskriteriet för rekryteringen var att företagen skulle ligga relativt väl i digitaliseringens framkant.

	Totalt	Landsbygd	Tätort
Totalt alla sju regionerna	21	18	3
Stockholm	2	2	0
Södermanland	2	2	0
Uppsala	3	2	1
Värmland	4	3	1
Västmanland	2	2	0
Örebro	4	4	0
Östergötland	4	3	1

Vilka är Bredbandssamverkan Mellansverige?

Bredbandssamverkan Mellansverige är en storregional samverkansplattform bestående av de sju regionerna Region Värmland, Region Örebro län, Region Västmanland, Region Uppsala, Region Stockholm, Region Sörmland och Region Östergötland. Totalt omfattar det 94 kommuner och cirka 4,5 miljoner invånare.

Regionerna arbetar sedan år 2019 tillsammans med frågor om uppkoppling och digital infrastruktur. Det sker bland annat genom kunskapsutbyte, gemensamma utredningar och analyser samt seminarier.

Ett av samarbetets pågående initiativ är det treåriga EU-finansierade projektet Digital mobilitet för framtiden. Inom ramen för det projektet har denna undersökning beställts av konsultföretaget A-focus AB.

Projektet Digital mobilitet för framtiden

Projektet undersöker hur väl den digitala infrastrukturen fungerar för små och medelstora företag. Hur digitala är företagen egentligen? Hänger fiber och mobilnät med i utvecklingen? Vad hindrar företagen och vad saknas?

Pålitlig uppkoppling är alltmer en förutsättning för att företag ska kunna digitalisera, konkurrera och växa – oavsett var i landet de finns. Projektet ska bidra till ökad förståelse för dessa frågor och peka på hur hinder kan undanröjas, inte minst i områden där mobil uppkoppling i dag saknas eller är bristfällig.

Läs mer om projektet:

<https://regionvarmland.se/digitalmobilitet>

Medfinansieras av
Europeiska unionen

